

2004-11-25

Projektledare
Robert Dierks

Myndigheten för skolutveckling

Slutrapport - Försöksverksamhet med validering av reell kompetens för gruppen lastbilsförare

Inledning

I samband med försöksverksamheten och de medel som anslagits från Myndigheten för skolutveckling och branschen har TYA tagit fram förslag till grundprinciper för valideringsarbete. Dessa återfinns i bifogad skrift *Förslag till grundprinciper för validering. Körklar? - Rätt lastbilsförare på rätt plats med rätt kompetens*. Mot denna bakgrund är därför denna slutrapport förhållandevis kortfattad.

Bakgrund och nulägesbeskrivning

TYA, Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd, bedömer att utveckling av valideringsmetoder inom yrkesförarområdet kan bidra till att tydliggöra kompetens och ge incitament för strävan mot högre kompetensnivåer. Utvecklingsarbetet kan även underlätta rekryteringen av förare och innebära att personer som har goda förutsättningar för yrkesföraryrket också utbildar sig inom området. Ökad trafiksäkerhet, starkare transportföretag och minskade miljöeffekter kan bli ett resultat.

Den internationella konkurrensen inom transportnäringen kommer att hårdna alltmer. Utöver de krav som EU kräver när det gäller yrkesförarens kompetens är det en konkurrens fördel om transportföretagen i Sverige har medarbetare som har hög yrkeskompetens.

EU-direktivets kommande krav på yrkesförare innebär att förarnas kompetens behöver kunna identifieras och bedömas samt värderas.

För att säkra tillgången på välutbildad arbetskraft till transportbranschen behöver kompetensen hos blivande medarbetare kunna valideras. Arbetet kan ligga till grund för kompletterande utbildningsinsatser.

Som ett led i kompetensutvecklingen inom företagen behöver kompetensen hos medarbetare inom företaget kunna valideras i syfte att kunna komplettera med individuellt anpassad fortbildning/vidareutbildning.

När det gäller genomförandet av validering, av arbetslösas kompetens, är det transportbranschens uppfattning att denna bör ske i samverkan mellan utbildningsanordnare och transportföretag.

Viktiga faktorer, på kort och lång sikt, för branschen att ta hänsyn till i ett kommande utvecklingsarbete inom valideringsområdet är att

- Biltrafikens Arbetsgivareförbunds och Svenska Transportarbetareförbundets utbildningsavtal lyfter fram kompetensfrågorna inom yrkesförarområdet.

- Europaparlamentets och rådets direktiv om grundläggande kompetens och fortbildning av lastbilsförare träder i kraft under 2009.
- samtliga lastbilsförare, enligt EU-direktivet, ska ha ett yrkeskompetensbevis.
- allt fler länsarbetsnämnder efterfrågar instrument för att kunna validera förare.
- TYA-utbildade APL-instruktörer kan få en viktig roll på företagen när det gäller valideringsfrågor.

Organisation av försöket och resurser

Försöksverksamheten med validering av reell kompetens inom transportbranschen har lagts upp på följande sätt.

En styrgrupp bildades med representanter från TYAs huvudmän inom landtransportområdet.

Styrgruppen angav förutsättningar för och inriktning på branschens/TYAs utredningsarbete beträffande validering.

Styrgruppen har bestått av följande personer:

Ulf Zetterstedt, Biltrafikens Arbetsgivareförbund, utbildningsansvarig, ordförande
 Martin Miljeteig, Svenska Transportarbetareförbundet, utbildningsansvarig, vice ordförande
 Bill Rehn, TYA, VD, adjungerad
 Robert Dierks, TYA, projektledare

En arbetsgrupp-/utredningsgrupp har, enligt uppdraget, utarbetat förslag till

- yrkes- och kompetensprofiler (se bifogad skrift)
- kriterier för ramkompetens för lastbilsförare (se bifogad skrift)
- metoder för bedömning av yrkeskompetens (se bifogad skrift)

Arbets-/utredningsgruppen har bestått av följande personer:

Sten Johansson, transportledare, Arosfrakt, Västerås
 Jari Sotkasiira, regionalt skyddsombud, Svenska Transportarbetareförbundet, avd 7
 Thomas Nordin, regionalt skyddsombud, Svenska Transportarbetareförbundet avd 88
 Leif Svensson, utbildningskonsult/yrkeslärare
 Ulf Stridh, utbildningskonsult
 Björn Johansson, regional projektledare, TYA
 Anders Jonzon, TYA, bitr. projektledare
 Robert Dierks, TYA, projektledare

En referensgrupp med bl.a. en åkare och en APL-instruktör samt TYAs regionala projektledare, Lars Johansson, Jan-Olof Paulsson samt Rolf Nerman har lämnat synpunkter på arbetet. Därutöver har ledamöter i TYAs regionala utbildningsråd beretts möjlighet att inkomma med synpunkter.

Inom projektets ram har kontakt tagits med ett transportrekryteringsprojekt, som drivs av länsarbetsnämnden i Värmland i samverkan med Validering Värmland, Valideringscentrum i Göteborg och regionala branschföreträdare, för att ta del av erfarenheter beträffande utvecklings- och kartlägningsaktiviteter inom rekryterings- och arbetsmarknadsutbildningsområdet.

Samrådsförfarande har ägt rum med Kattegattgymnasiet i Halmstad.

Ersättningen från Myndigheten för skolutveckling och från branschen till försöksverksamheten har bekostat arbetsgruppens möten samt ett referensgruppsmöte.

Ersättningen har möjliggjort framtagandet av bifogad valideringsskrift. TYA har stått för hälften av kostnaderna projektet.

Arbetet med utvecklingen av kriterier för validering av reell kompetens

TYA vill här hänvisa till skriften *Förslag till grundprinciper för validering. Körklar? – Rätt lastbilsförare på rätt plats med rätt kompetens* som blev resultatet av arbetet med utvecklingen av kriterier för validering av reell kompetens.

Målgrupp - yrkesgrupper

Målgruppen inom projektet har varit lastbilsförare. Gruppen lastbilsförare är emellertid en heterogen grupp där yrkesförare inom bl.a. olika transportslag/arbetsområden behöver ha specialkompetens. Följande förarkategorier/förarprofiler har blivit föremål för en ramkompetensanalys.

- Distributionsförare
- Fjärrbilsförare
- Utlandsförare
- Flyttbilsförare
- Bygg- och anläggningsförare
- Kranbilsförare
- Betongpumpförare
- Specialtransportförare
- Liftdumper- och lastväxlarförare
- Renhållningsförare
- Skogstransportförare
- Tank- och bulkbilsförare
- Slam- och spolbilsförare
- Djurtransportförare

Genomförande/tillämpning av validering

Bransch-/sektorsansvar

Validering av förarens reella kompetens bör vara en fråga både för utbildningsanordnare och branschen/transportföretag. Den del som gäller utvecklingen av valideringsmetodik inom ramkompetensområdet, körkortsbehörigheter och kompetenskrav som härrör från EU-direktivet, bör vara samhällets/Vägverkets ansvar.

Branschen kommer på sikt att undersöka förutsättningarna för att ta fram en övergripande modell för kompetensanalys och sammanhängande valideringsunderlag för anställda i transportföretag när det gäller fortbildningskravet enligt EU-direktivet och därefter även för den specialkompetens som krävs för att kunna utföra arbetet på ett kvalitetsmässigt bra sett.

Ekonomisk modell

Transportbranschen ansluter sig till förslaget i regeringens departementskrivelse 2003:23, Validering m.m.

- Kostnaden för validering som utgör ett led i t.ex. rehabilitering, en arbetsmarknadspolitisk åtgärd eller integrationsinsatser bör finansieras av den ansvariga myndigheten. Den enskilde kan på eget initiativ genomgå validering inom ramen för en orienteringskurs i kommunal vuxenutbildning.

Validering som är ett led i ett företags planering av egen kompetensförsörjning och kompetensutveckling bör företaget stå för. Däremot när det gäller företagens medverkan inom t.ex. arbetsmarknadspolitiska åtgärder anser branschen att företagen bör få ersättning från länsarbetsnämnder/arbetsförmedlingar.

I övrigt är frågan beträffande en ekonomisk modell avhängigt av ”ägandefrågan”. Frågorna behöver belysas mer innan branschen kan ge avge ytterligare synpunkter.

Plan för det långsiktiga arbetet inom området

Transportbranschen anser att valideringsarbetet inom transportområdet, till sina huvuddelar, måste följa en centralt framtagen metodik, då yrkesföraren ställs inför samma myndighets- och kundkrav oavsett region, men att det även måste finnas utrymme för regional och lokal anpassning. Att utveckla en metodik som tar hänsyn till ovanstående bör vara en långsiktig strategi.

Det långsiktiga målet är att ett utvecklat system för validering bör utmynna i yrkeskompetensbevis och certifikat/yrkesbevis. Det förra för den grundläggande nivån och den senare för specialkompetensnivån. Att utveckla sådant, inom transportområdet, tar tid då dessa baseras på avtal mellan arbetsmarknadens parter samt på nationella och internationella direktiv och förordningar.

Med yrkeskompetensbevis/certifikat/yrkesbevis eller motsvarande uppnår man legitimitet och likvärdighet vilket är viktigt. Standardiserade metoder behöver utvecklas och personal som ska genomgå validering behöver utbildning.

Transportbranschen anser att validering av personer som är föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör ske i samverkan mellan utbildningsanordnare och företag.

Ovanstående och företagsintern validering förutsätter att det finns personer på företagen som besitter viss valideringskompetens.

TYAs långsiktiga plan för att möta dessa behov inom branschen är att, där så är möjligt, medverka till att APL-instruktörer på företag utbildas i validering. (APL = arbetsplatslärande/ arbetsplatsförlagt lärande.) Validering ska vid behov kunna ske i samverkan med en utbildningsanordnare.

Via TYAs regionala utbildningsråd ges förutsättningar för förankring i branschen och möjligheter till regional och lokal implementering

TYA och parterna kommer under 2005 att följa arbetet i andra branscher och förekommande regionalt utvecklingsarbete inom transportområdet. Utifrån dessa erfarenheter och olika myndigheters ageranden kommer branschen att planera för det fortsatta arbetet med validering.

Bill Rehn
TYA

Ulf Zetterstedt
Biltrafikens Arbetsgivareförbund

Martin Miljeteig
Transportarbetareförbundet

